

рушения успешности акта коммуникации, вызываемые различными факторами, и разработаны рекомендации для предотвращения возникновения коммуникативных неудач.

Коммуникация, средства невербальной коммуникации, коммуникант, коммуникативные неудачи.

The article focuses on the investigation of an actual problem of modern linguistics – successful communication – the chain of understanding that integrates the members of an organization from top to bottom, bottom to top, and side to side and breakdowns in human intercourse. It is also deals with the conditions of successful communication and the ways of avoiding communicative faults.

Communication is the exchange and flow of information and ideas from one person to another; it involves a sender transmitting an idea, information, or feeling to a receiver. Effective communication occurs only if the receiver understands the exact information or idea that the sender intended to transmit. Many of the problems that occur in an organization are either the direct result of people failing to communicate and/or processes, which leads to confusion and can cause good plans to fail. Anything that prevents understanding of the message is a barrier to communication.

Communication breakdown may be defined as an unsuccessful attempt on the part of the speaker to modify the partner's mental state in the desired way. Failure repair then is a new attempt to produce the intended communicative effect. Any communication can be successful if the communicants avoid occurrence of communication breakdowns, use the necessary rules that is the successful communication strategy.

Communication, non-verbal means of communication, communication, communicant, communication breakdowns.

УДК 811.111'373

СПОСОБИ НОМІНАЦІЇ ЕМОЦІЙНОГО СТАНУ РАДОСТІ В МОВІ І МОВЛЕННІ

**Л.А. Гаращук, кандидат філологічних наук
А.Д. Бек, асистент**

Розглянуто способи номінації емоційного стану радості в англomовній прозі. Проаналізовано номінативні одиниці, які позначають і виражають цей емоційний стан у мові та мовленні.

Емоційний стан радості, поняття, емотив, афектив, конотатив.

©Л.А. Гаращук, А.Д. Бек, 2013

Емоції пронизують усю комунікативну діяльність людини, усі сфери її життя і відображаються на всіх рівнях мови. Найважливішою формою вираження емоцій людини є мовлення, і хоча вираження емоційних станів у мовленні надзвичайно варіативне, сам факт комунікації засвідчує, що емоційні стани правильно розпізнають її учасники.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проникнення емоційності в номінативно-комунікативну діяльність людини пояснюється тим, що, об'єктивно відображаючи дійсність, свідомість сполучає відображені образи із суб'єктивно-емоційним ставленням до них [1, с. 5]. Усю лексику сучасної англійської мови можна поділити на немарковану емотивністю і марковану нею. Перша група численніша, що пояснюється первинною функцією мови – номінативною. До цієї групи належить і лексика називання, і лексика опису емоцій та емоційних станів. Другу групу складають емотиви – мовні одиниці, призначені для типізованого вираження емоцій. Власне, вони й формують лексичний відділ емотивних засобів мови [2, с. 100].

Мета дослідження – виявлення та систематизація лексичних одиниць, які репрезентують емоційний стан радості в мові і мовленні.

Виклад основного матеріалу. Емоційний стан радості – не лише одна з форм відображення дійсності, а й сам об'єкт відображення, і тому реєструється в мові такими поняттями, як *joy, happiness, exaltation, etc.* Ці найменування емоційного стану в мові є вже метаемоціями, а не самими емоціями – це їх понятійне позначення. А якщо слово лише позначає, називає емоцію, то воно не емотивне. Семантика такого слова – це викликані ним образи почуття, а не саме почуття.

Інакше кажучи, денотативним змістом назв емоційного стану «радість» є об'єктивні властивості емоції, вираження емоційного ставлення в семантиці цих слів відсутнє. Із цієї точки зору, назви емоційного стану «радість» є одноплановими, тобто вони не мають емотивно-кваліфікативної структури, яка накладалась б на денотативну. Навіть якби назви емоційного стану «радість» супроводжувались знаком оклику (загальноновизнаним символом емоцій), це не трансформувало б їхню семантику в емотивний тип.

Якщо порівняти висловлення “*Joy!*”, “*Gladness!*”, “*Happiness!*” з висловленнями “*Great!*”, “*What a miracle!*”, то можна помітити, що позначення поняття про радість та її вираження здійснюється різними групами лексики. При цьому лексика, яка позначає емоцію, не є емотивною, вона – індикативна, логіко-предметна – усе це лише позначення радісного стану. Тут, як і в інших назвах емоційного стану «радість», відсутній заряджувальний компонент. Емоція, позначена в таких словах, на рівні реалізації являє собою не безпосереднє почуття, а лише логічну думку про нього, тоді як семантика емотиву індукує емоційне ставлення до позначуваного ним об'єкта [2, с. 93].

Номінанти емоцій створюють особливу ділянку лексичного складу мови – емоційний лексикон [1, с. 62]. Емотив своєю семантикою виражає емотивний стан внутрішнього “Я”, його свідомості та психіки [2, с. 94]. За

визначенням В. І. Шаховського, емотив – це мовна одиниця, у семантичній структурі якої є емоційна частка у вигляді семантичної ознаки, семи, семного конкретизатора, значення, завдяки чому ця одиниця адекватно вживається всіма носіями мови для вираження емоційного ставлення/стану мовця [2, с. 24]. Ми виокремлюємо такі емотиви-виразники емоційного стану радості: *awesome, brilliant, cool, delightful, fabulous, fantastic, great, lovely, terrific, wonderful*. Такі лексичні одиниці позначають емоцію, яка ними не називається прямо, але в семантиці яких є специфікатори, що співвідносять це слово саме з радістю. Наприклад:

1. *“Hi there, Professor Barker,” Billy said, grinning.*

“What are you so happy about?” Barker said.

“I just watched the Celts beat Lakers,” he said. “Great game” [6, p. 199].

2. *“That’s just wonderful,” Parky exclaimed, beaming at me [7, p. 151].*

Радість також можна висловити за допомогою афективів. Афективом називають емотив, значення якого для певного слова є єдиним засобом позначення відображувальної емоції без її називання [3, с. 25]. До афективів, які виражають емоційний стан «радість», належать вигуки, вигуківі слова, пестлива лексика, емоційні адресативи, у тому числі й емотивні варіанти власних імен, які виражають у більш чистому вигляді емоції мовців, їхнє ставлення до адресатів та їхні емоційні інтенції. Так, у словнику про афектив *hurrah* читаємо: *“used as an exclamation of joy, exultation, appreciation, encouragement, or the like” [5, с. 398]*, тобто *“hurrah”* виражає емоційний стан радості, не називаючи його. Афектив *aah* уживається *“for showing that you are happy, satisfied, or surprised”*. Назва емоційного стану радості згорнута в семантиці цих афективів у вигляді емоційної ідеї і тому розшифровується всіма однозначно. Наприклад:

3. *“Oh, that’s a good idea, Mom!” Jamie exclaimed, grinning from ear to ear. “I’ll go and get it” [7, p. 92].*

Безперечно, існують певні норми використання емотивів у мовленні. Однак частіше їх відбір і реалізація, а інколи й оказіальне походження відбуваються спонтанно й залежать від способу життя мовця. “Евристичний пошук” потрібного емотива або відтінку його емотивної семантики, який виражає певне емоційне ставлення, залежить не лише від самої комунікативної ситуації, а й від особи, що говорить. Звичайно, за певних умов будь-яке нейтральне слово може стати виразником емоції, у тому числі й назва емоції, але відносити на підставі цього назви емоцій та іншу нейтральну лексику до емотивів буде прикладом змішування семантики і функцій, які не обов’язково збігаються в слові. Кожен емотив є не лише словом (знаком) певної емоції, а й одночасно її виразником, тобто це той самий випадок, коли всі семіологічні цінності слова представлені одночасно. Значення назви емоції не адекватне самій емоції [2, с. 95]. За словами Ч. Стівенсона, ми не можемо з’їсти значення тістечка, але саме тістечко – їстівне. Різниця між емотивами й індикаторами дає право стверджувати, а практика мовленнєвого спілкування підтверджує, що терміни емоцій є дуже слабким засобом їх вираження [4, с. 42].

Із вищезазначеного можна зробити висновок про те, що слово, наприклад *joy*, яке позначає радість, має логіко-предметне значення, реалізує думку (поняття) про цю емоцію, що містить усвідомлення її суттєвих ознак, а слово *hurrah* – емотивне значення, оскільки реалізує безпосередньо емоцію радості. Семантичну відмінність між словами, що називають емоції, і власне емотивами добре видно на прикладі їхнього вживання. Наприклад:

4. “*Glad to see that you are getting to know each other*”, she said [8, p. 18].

5. “*Yes!*” Matt cried, giving Josh a high five. “*Great play*” [8, p. 42].

Лексичний емотивний фонд можна класифікувати з різних позицій. Як було зазначено вище, з позиції типу емотивної семантики всі емотиви поділяються на афективи, в яких представлено емотивне значення, і конотативи, в яких емотивна семантика має статус конотації. Ці дві групи лексики завжди актуально емотивні (і в мові, і в мовленні). Так само, як і будь-який інший компонент лексико-семантичної системи, емотивність може редукуватися, згортатись, іти в потенціал і не реалізовуватись в одних ситуаціях, а в інших – проявляться й актуалізуватись.

Семантичний аналіз лексичних одиниць, які називають емоцію «радість» (*joy, happiness*), та одиниць, які її виражають (*glad, happy, joyful etc.; how wonderful!, great!, marvelous! etc.*) показав, що в обох випадках представлена емосема “*emotion*”. Зазначимо, що між словами, які називають цю емоцію і словами, що її виражають, існує істотна семантична різниця, яку добре видно на прикладі їхньої прагматики. Доказом того, що слова, які називають емоцію «радість», не емотивні, може слугувати елементарна трансформація субституції: якщо у висловленні, в якому виражається емоція «радість» (*Fantastic! We’ve done it!*), замінити слова, які її виражають, на слова, які її називають (*I feel joy because of our success*), то адресат відчує на собі абсолютно інший ефект. Прагматика висловлення буде знижена. Емотив ми вважаємо тим сигналом, який породжує енергію, несумірну з його власним обсягом, тобто він повідомляє адресатові щось більше, ніж те, що властиве йому в системі мови.

В. І. Шаховський кваліфікує лексику, яка лише називає емоції, як асоціативно-емотивну, оскільки вона асоціативно відсилає свідомість мовців до сфери емоцій, але сама при цьому емоцій не виражає. Це відбувається за рахунок ідеї емоційності, яка все ж присутня в семантиці цих слів [2, с. 94]. Погоджуючись із цією точкою зору, ми відносимо назви емоційного стану радості до асоціативно-емотивної лексики.

Висновки та перспективи подальших досліджень. У номінативних одиницях, які розглядаються в межах системи мови ізольовано від мовленнєвого потоку, радість не виражається, а позначається. У складі комунікативних одиниць (висловлень) номінативні одиниці беруть участь у вираженні емоційного стану радості, або в повідомленні про його – наявність/відсутність. Для типізованого вираження емоційного стану радості слугують спеціальні мовні одиниці – емотиви.

Список літератури

1. Мягкова Е. Ю. Эмоциональность слова в индивидуальном подходе / Е. Ю. Мягкова // Психологические проблемы функционирования слова в лексиконе человека: коллективная монография / Под общей ред. А. А. Залевской. – Тверь: Твер. гос. ун-т, 1999. – 250 с.
2. Шаховский В. И. Категоризация эмоций в лексико-семантической системе языка / В. И. Шаховский. – Воронеж: Изд-во Воронеж. гос. ун-та, 1987. – 188 с.
3. Шаховский В. И. Эмотивная семантика слова как коммуникативная сущность / В. И. Шаховский // Коммуникативные аспекты значения. – Волгоград: Волгоградск. гос. пед. ун-т, 1990. – 216 с.
4. Stevenson Ch. Facts and Values / Ch. Stevenson. – New Haven, 1963 – 153 p.
5. The Random House College Dictionary. Revised Edition. – N.Y.: The Random House, 1988. – 1568 p.
6. Bernaus A. Professor Romeo / A. Bernays. – N.Y.: Penguin Books, 1990. – 277 p.
7. Bradford B. T. Everything to Gain / B. T. Bradford. – L.: Harper Collins Publishers, 1995. – 381 p.
8. Evans P. A. Song in Your Heart / P. Evans. – L.: Headline, 1998. – 375 p.

Рассмотрены способы номинации эмоционального состояния радости в англоязычной прозе. Проанализированы номинативные единицы, обозначающие и выражающие это эмоциональное состояние в языке и речи.

Эмоциональное состояние радости, понятие, эмотив, аффектив, коннотатив.

The article deals with the ways of nomination of the emotional state of joy in the English language and speech. The nominative units for denoting joy and the lexical units for expressing the given emotional state are examined.

The choice of the topic is determined by the fact that the study of conceptualization and verbalization of joy which we refer to the basic human emotions is not yet well investigated. The native and foreign linguists focus their attention mainly on the negative emotions whereas the emotions of positive spectrum have been not discovered to the full extent. One of the most important components of the emotional people's world is an emotional concept JOY.

The aim of the investigation – to identify lexical units that represent the emotional state of joy in language and speech. In the nominative units that are considered within the language system in isolation from the speech, joy can't be expressed but can be indicated. In the communicative units (statements) nominative units are involved in the expression of the emotional state of joy, or notification of it – the presence / absence. Emotives, specific linguistic units, serve for the typed expression of the emotional state of joy.

The emotional state of joy, definition, emotive, affective, connotation.